

Agata Kristi

NAKRIVLJENA KUĆA

Prevela
Tatjana Bižić

■ Laguna ■

Naslov originala

AGATHA CHRISTIE® CROOKED HOUSE®

Crooked House © 1949 Agatha Christie Limited.

All rights reserved.

Translation copyright © 2019 Agatha Christie Limited.

All rights reserved.

NAKRIVLJE NA KUĆA

AGATHA CHRISTIE and the Agatha Christie Signature are registered trade marks of Agatha Christie Limited in the UK and elsewhere. All rights reserved.

Agatha Christie®

© Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

FSC

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Autorkin predgovor

Ova knjiga je meni lično jedna od posebno dragih. Gajila sam je godinama, razmišljala, smišljala, govorila sebi: „Jednog dana, kad budem imala mnogo slobodnog vremena i kad budem poželela da zaista uživam – počecu da je pišem!“ Trebalo bi da napomenem da je među plodovima nečijeg stvaralaštva pet knjiga čisti trud, a samo jedna pravo zadovoljstvo. *Nakrivljena kuća* je bila zadovoljstvo. Često se pitam mogu li ljudi koji čitaju neku knjigu nekako da znaju da li je pisana vrednim radom ili iz čistog zadovoljstva. Meni stalno govore: „Sigurno ste silno uživali dok ste pisali tu i tu knjigu!“ Kažu vam to često i za knjigu koja je tvrdoglavo odbijala da ispadne onako kako vi hoćete, u kojoj su likovi ostali nedovršeni, zaplet nepotrebno zamršen, a dijalog nategnut – ili bar vi sami tako mislite. Ipak, sam pisac možda i nije najbolji sudija vlastitog dela. Kako

god bilo, *Nakrivljenu kuću* vole gotovo svi, što me opravdava u uverenju da mi je to jedna od najboljih knjiga.

Pojma nemam kako mi je porodica Leonides uopšte dospela u glavu – nekako prosto jeste. Onda su, kao Topsy, Leonidesi sami porasli.*

Kako sama to osećam, ja sam ih jednostavno zapisala.

Prvo poglavlje

Sa Sofijom Leonides upoznao sam se u Egiptu pred kraj rata. Zauzimala je prilično visoku državnu službu, pri jednom od odeljenja našeg Ministarstva spoljnih poslova smeštenih tamo. Upoznao sam je najpre u službenom svojstvu, i ubrzo sam počeo da cenim delotvornost koja ju je i dovela na to mesto na kom je radila uprkos tome što je bila tako mlada (imala je u to vreme samo dvadeset dve godine).

Osim što je izuzetno prijala oku, Sofija je umela bistro da razmišlja i imala je opori smisao za humor, u kome sam veoma uživao. Sprijateljili smo se. S njom je bilo izuzetno lako razgovarati i voleli smo zajedno da izlazimo na večeru i ponekad na ples.

Sve sam to znao, ali tek kad sam po završetku rata u Evropi dobio premeštaj na Istok, shvatio sam još nešto – da volim Sofiju i želim da se oženim njome.

* *Topsy*, mlada robinja iz knjige Harijete Bičer Stou *Čiča Tomina koliba*, koja na pitanje o Bogu odgovara: „Mislím da mene niko nije stvorio, sama sam porasla.“

Ta mi je spoznaja došla dok smo bili na večeri u *Šepardu*. Nisam se posebno potresao od iznenađenja, više sam prosto postao svestan činjenice s kojom sam se već odavno bio saživio. Pogledao sam Sofiju novim očima – ali video sam isto ono što mi je već dugo bilo poznato. Dopadalo mi se sve što sam video. Tamna kovrdžava kosa koja joj se gordo dizala iznad čela, jarkoplave oči, sitna, četvrtasta brada, ratoborno isturena, prav nos. Dopadao mi se njen dobro skrojjen svetlosivi kostim s belom košuljom. Izgledala je okrepljujuće engleski, što me je snažno privlačilo posle tri godine kako nisam video svoju rodnu zemlju. Niko osim nje ne bi mogao toliko da izgleda kao jedna prava Engleskinja, mislio sam – i upravo kad sam to pomislio, odjednom sam se upitao da li je ona zaista, zapravo može li uopšte biti, toliko Engleskinja kao što izgleda. Može li stvarnost ikada da ima ono savršenstvo pozorišnog izvođenja?

Shvatio sam da koliko god da smo često i nesputano razgovarali, raspravljali o raznim idejama, o onome što volimo i ne volimo, o budućnosti, o bliskim prijateljima i poznanicima, Sofija nikad nije ni spomenula svoju kuću i porodicu. Znala je sve o meni (umela je, kao što sam već natuknuo, vrlo dobro da sluša), ali ja o njoj nisam znao ništa. Imala je valjda, kao i svi ostali, porodicu, dom, detinjstvo, samo meni o njima nikad ništa nije pričala. A ja sve do tog trenutka nisam to shvatio.

O čemu razmišljam, pitala me je Sofija, a ja sam joj sasvim iskreno odgovorio: „O tebi.“

„Razumem“, rekla je i činilo se da zaista i razume.

„Može se desiti da se ne vidimo ponovo godinu ili dve“, rekao sam. „Ne znam kada ću se vratiti u Englesku, ali čim se budem vratio, doći ću da te zaprosim.“

Primila je to ni okom ne trepnuvši. Sedela je, pušila, nije gledala u mene.

Na trenutak sam se uplašio da me možda nije razumela.

„Slušaj“, rekao sam. „Ako sam išta čvrsto rešio da *ne uradim*, onda je to da te zaprosim sada. Ne bi uspelo, nika-ko. Kao prvo, možda bi me odbila, i onda bih otputovao sav nesrećan i verovatno se vezao s nekom groznom ženom samo da bih izlečio samoljublje. Ako me i ne bi odbila, šta bismo mogli da uradimo? Da se venčamo pa da se odmah rastanemo? Da se verimo i pripremimo na dugo čekanje? Ne bih podneo da ti to naturim. Mogla bi da upoznaš nekog drugog, ali da se osećaš sputano 'vernošću' prema meni. Živeli smo u čudnoj, grozničavoj atmosferi, koja nas je primoravala da sve rešavamo brzo. Ljubavne veze i brakovi sklapani su i raskidani svuda oko nas. Voleo bih da znam da si se vratila kući slobodna i nezavisna, osvrnula oko sebe, odmerila novi, poratni svet i odlučila šta hoćeš od tog sveta. Ono što postoji između tebe i mene, Sofija, mora da bude *zastalno*. Ni u kakvom drugačijem braku ja ne vidim nikakvog smisla.“

„Ni ja takođe“, odgovorila mi je Sofija.

„S druge strane“, dodao sam, „mislim da imam prava da ti saopštim... pa, šta osećam prema tebi.“

„Samo bez suvišnih lirskih ukrasa?“, pitala je tiho Sofija.

„Mila... zar ne razumeš? Trudio sam se da *ne kažem* volim te...“

Prekinula me je.

„Razumem ja to, Čarlse. I dopada mi se kako ti šašavo svemu pristupaš. Možeš da dođeš kod mene kad se budeš vratio... ako još budeš želeo...“

Sad je bio red na mene da prekinem nju.

„U to nema nimalo sumnje.“

„Sumnje uvek ima u sve, Čarlse. Uvek može da iskrnsne nešto sasvim nepredviđeno i pokvari čitav račun krčmaru. Kao prvo, ti uopšte ne znaš mnogo o meni, zar ne?“

„Ne znam čak ni gde živiš u Engleskoj.“

„U Svinli Dinu.“

Klimnuo sam glavom. Bilo je to dobro poznato, malo udaljenije predgrađe Londona, koje se dičilo s tri izvanredna terena za golf namenjena londonskim magnatima.

„U kućerku jednom nakrivljenom...“, dodala je Sofija tihim, zamišljenim glasom.

Mora biti da sam izgledao zbunjeno, jer se Sofija osmehnula i umesto objašnjenja dopunila citat: „U kućerku jednom nakrivljenom ta je družba / celog veka vekovala.* To smo mi. Kuća doduše nije ni tako mala, ali neosporno jeste sva nakrivljena i krivudava, s frontonima i kolombažom!“

„Porodica ti je velika? Mnogo braće i sestara?“

„Jedan brat, jedna sestra, majka, otac, stric, strina, deda, baba-tetka i baba, udata za dedu, ne prava.“

„Nebesa milostiva!“, uzviknuo sam, blago preneražen.

Sofija se nasmejala.

„Naravno da obično ne živimo svi zajedno, to je zbog rata i bombardovanja. Ne znam, ipak.“ Zamišljeno se

* Deo engleske dečje pesmice, koja se kasnije ponovo navodi, u celini. (Prim. prev.)

namrštila. „Možda je na nekom duhovnom nivou porodica uvek živela zajedno – pod dedinim budnim okom i okriljem. Deda je ličnost. Prevalio je osamdesetu, visok je metar i šumsku jagodu, a svi ostali pored njega padaju u drugi plan.“

„Prema tom opisu reklo bi se da je vrlo zanimljiv“, primetio sam.

„I jeste zanimljiv. Grk je, iz Smirne. Aristid Leonides.“ Zatim je dodala, zaiskrivši okom: „Neviđeno je bogat.“

„Hoće li iko ostati bogat kad se sve ovo završi?“

„Moj deda hoće“, izjavila je Sofija s dubokim ubeđenjem. „Nikakva poreska politika neće iz njega iscediti bogatstvo. Naprosto će on iscediti one koji hoće da ga iscede. Pitam se“, dodala je, „hoće li ti se dopasti.“

„Dopada li se tebi?“, upitao sam.

„Draži mi je od svih živih na svetu“, rekla je Sofija.

Drugo poglavlje

Prošlo je više od dve godine pre nego što sam se vratio u Englesku. Nisu to bile lake godine. Prilično često sam pisao Sofiji i ona mi je otpisivala. Ni njena ni moja pisma nisu bila ljubavna, nego pisma bliskih prijatelja – govorila su o raznim razmišljanjima, komentarisala svakodnevne životne tokove. Svejedno, i s moje, a verujem i sa Sofijine strane, osećanja su rasla i jačala.

U Englesku sam se vratio jednog blagog, sivog septembarskog dana. Lišće na drveću zlatilo se u predvečernjoj svetlosti. Vetar je razigrano naletao. Poslao sam Sofiji telegram s aerodroma.

Upravo stigao. Hoćeš li na večeru Kod Marija večeras u devet? Čarls

Oko dva sata kasnije sedeo sam s *Tajmsom* u rukama i preletao oglase o rođenjima, venčanjima i smrtima, kad mi pogled zape za prezime Leonides:

Premينو 19. septembra u Tri zabata, Svinli Din, voljeni i neprežaljeni Aristid Leonides, u svojoj osamdeset osmoj godini. Ožalošćena supruga Brenda Leonides

Odmah ispod bila je još jedna čitulja:

LEONIDES – Nenadano u svom domu Tri zabata u Svinli Dinu preminuo Aristid Leonides, ostavivši u dubokoj žalosti svoju voljenu decu i unučad. Cveće se šalje u Crkvu Svetog Eldreda u Svinli Dinu.

Učinilo mi se da su dve čitulje neobične, kao da je neko od osoblja napravio grešku pa je isti posao urađen dva puta. Glavna moja briga, ipak, bila je Sofija. Žurno sam joj poslao još jedan telegram:

Ovog časa video vest o smrti tvog dede. Moje saučešće. Javi kada mogu da te vidim. Čarls

Telegram od Sofije stigao mi je u šest sati, u očevu kuću. Glasio je:

Biću Kod Marija u devet. Sofija

Pomisao na ponovni susret sa Sofijom stvarala mi je i tremu i ushićenje. Vreme se vuklo izluđujuće sporo. Stigao sam u malu salu za čekanje *Kod Marija* dvadeset minuta ranije. Sofija je kasnila pet minuta.

Uvek je veliko uzbuđenje kad se ponovo nađete s nekim koga već poodavno niste videli, ali vam je za sve to vreme bio prisutan u mislima. Kad je Sofija konačno ušla kroz leptir-vrata, naš susret mi se učinio kao nešto sasvim nestvarno. Bila je u crnoj haljini, što me je nekako čudno pogodilo. I većina ostalih žena bila je u crnim haljinama, ali ja sam nekako uvrteo sebi u glavu da je Sofija u korotnoj crnini – a nekako me je iznenadilo što je Sofija od onih žena koje nose crninu, čak i za nekim bliskim.

Popili smo aperitiv, pa prešli za sto za večeru. Govorili smo brzo, grozničavo – raspitivali se o starim prijateljima iz Kaira. Izveštačen razgovor, ali pomogao nam je da prebrodimo prvobitnu nelagodu. Izrazio sam Sofiji saučešće zbog dedine smrti, a ona mi je tiho rekla da se „desilo vrlo neočekivano“. Vratili smo se zatim obnavljanju uspomena. Počelo je da me obuzima neprijatno osećanje da nešto nije u redu – da tu ima još nečeg osim sasvim prirodne nespretnosti pri ponovnom susretu. Nešto nije bilo kako treba, nešto nikako nije bilo kako treba sa Sofijom. Sprema li se možda da mi kaže kako je pronašla nekog drugog muškarca, do koga joj je stalo više nego do mene? Da su njena osećanja prema meni bila greška?

Nekako mi se nije činilo da je to posredi – ali nisam znao šta jeste. U međuvremenu smo nastavljali izveštačeni razgovor.

Onda je odjednom, kad je kelner spustio kafu na sto i povukao se poklonivši se, sve došlo u pravu žižu. Evo Sofije i mene, sedimo zajedno kao i toliko puta pre, za malim stolom u restoranu. Kao da tih godina otkad se nismo videli uopšte nije ni bilo.

„Sofija“, rekao sam.

„Čarlse“, odazvala mi se ona smesta.

Duboko sam uzdahnuo od olakšanja.

„Bogu hvala pa je s tim gotovo“, rekao sam. „Šta nam je bilo dosad?“

„Krivica je verovatno moja. Bila sam glupa.“

„Ali sad je sve u redu?“

„Da, sad je sve u redu.“

Osmehnuli smo se jedno drugom.

„Mila!“, rekao sam. A onda: „Kad ćeš moći da se udaš za mene?“

Osmeh joj je zgasnuo. Ono nešto, što nisam znao šta je, opet je bilo tu.

„Ne znam“, odgovorila je. „Nisam sigurna, Čarlse, da ću ikada moći da se udam za tebe.“

„Sofija! Zašto ne? Zato što osećaš da me ne poznaješ dovoljno? Treba li ti vremena da se ponovo navikneš na mene? Ili postoji neko drugi? Ne...“ Prekinuo sam se. „Stvarno sam budala. Nije ništa od toga.“

„Ne, ništa od toga“, odmahнула je Sofija glavom. Čekao sam. „Nego dedina smrt“, rekla je.

„Dedina smrt? Zašto? Šta to menja, za ime sveta? Ne misliš valjda... sigurno nisi ni pomislila... da novac ima neke veze? Ništa nije ostavio? Svakako, najdraža...“

„Nije reč o novcu.“ Slabašan osmeh preleteo joj je licem. „Verujem da bi ti bio sasvim voljan da me uzmeš, kako se to kaže, samo u košulji na leđima. Deda, inače, u životu nikad nije izgubio ni paru.“

„O čemu je onda reč?“

„Njegova smrt... mislim, Čarlse, znaš, nije jednostavno... umro. Mislim da je možda... reč o ubistvu.“

Zagledao sam se u nju iskolačenim očima. „Pobogu... kakva čudna ideja. Šta te je navelo da to pomisliš?“

„Nisam ja to pomislila. Za početak, doktor se čudno ponašao. Nije hteo da potpiše potvrdu o smrti. Obaviće obdukciju. Očigledno sumnjaju da nešto tu ne valja.“

Nisam se raspravljao s njom. Sofija je bila pametna, čovek je mogao da se osloni na njene zaključke.

Umesto toga sam najiskrenije rekao:

„Njihove sumnje su možda neosnovane, ali sve i da ostavimo to po strani, pretpostavimo da jesu osnovane, kakve to veze ima sa mnom i s tobom?“

„Moglo bi da ima, pod određenim okolnostima. Ti radiš u diplomatiji, a u diplomatiji moraš da imaš besprekornu ženu. Ne, molim te nemoj da kažeš ništa od toga što ti je sad navrh jezika. Spremaš se da kažeš, i verujem ti da zaista i misliš to što se spremaš da kažeš, i u teoriji se i slažem s tim. Samo, ja sam ponosna. Gorda sam kao sam đavo. Htela bih da naš brak bude dobar za sve – neću da budem jedna polovina žrtve prinesene ljubavi. Kao što rekoh, *moglo bi* i biti sve u redu...“

„Misliš da je doktor... možda pogrešio?“

„Čak i ako nije, nije važno – samo ako mu je glave došla prava ruka.“

„O čemu ti to govoriš, Sofija?“

„Odvratno je što sam to rekla, ali na kraju krajeva, zašto čovek da ne bude iskren?“ Predupredila je sledeće što sam hteo da kažem. „Ne, Čarlse, neću ti reći ništa više. Verovatno sam već rekla i previše. Svejedno, bila sam rešena da te vidim večeras – da te vidim lično i da ti objasnim. Ne možemo ništa da utvrđujemo dok se ovo ne reši.“

„Barem mi ispričaj.“

Odmahnula je glavom.

„Neću.“

„Sofija...“

„Ne, Čarlse. Neću da nas vidiš iz *mog* ugla. Hoću da nas vidiš nepristrasno, spolja.“

„Kako to da izvedem?“

Gledala me je s čudnom svetlošću u jarkoplavim očima.

„Odgovor na to pitanje dobićeš od svog oca“, rekla je.

U Kairu sam ispričao Sofiji da je moj otac pomoćnik komesara Skotland jarda. Još uvek se nalazio na toj dužnosti. Od Sofijinih reči leden kamen pritisnuo mi je grudi.

„Toliko je gadno, dakle?“

„Mislim da jeste. Vidiš li onog čoveka koji sedi sam za stolom tamo pored vrata – izgleda prilično prijatno, stamen tip, bivši vojnik reklo bi se?“

„Vidim.“

„Bio je na peronu u Svinli Dinu večeras kad sam ulazila u voz.“

„Hoćeš da kažeš da te je pratio?“

„Da. Rekla bih da smo svi pod – kako se to beše kaže? – prismotrom. Natuknuli su nam, manje-više, da bi najbolje bilo da ne izlazimo iz kuće, ali ja sam odlučila da te vidim.“ Borbeno je isturila sitnu četvrtastu bradu. „Izvukla sam se kroz prozor kupatila i spustila niz oluk.“

„Mila!“

„Policija je vrlo sposobna. Naravno, poslala sam ti i telegram. Nema veze... ovde smo... zajedno smo... Samo, odsad ćemo morati svako za sebe.“ Zastala je pa dodala: „Nažalost, nema sumnje da se volimo.“

„Nema nimalo sumnje“, rekao sam ja. „I nemoj da govoriš nažalost. Preživeli smo svetski rat ti i ja, mnogo puta smo za dlaku izbegli smrt i ne vidim zašto bi iznenadna smrt jednog starca... koliko mu ono beše godina, uzgred budi rečeno?“

„Osamdeset sedam.“

„Naravno. Pisalo je u *Tajmsu*. Ako mene pitaš, umro je prosto od starosti i svaki bi lekar s imalo samopoštovanja jednostavno prihvatio tu činjenicu.“

„Da si poznao mog dedu“, odvrtila je na to Sofija, „iznenadio bi se što je umro *uopšte i od čega!*“

Treće poglavlje

Mene je uvek u izvesnoj meri zanimalo policijski posao mog oca, ali nisam bio spreman za ovaj trenutak kada je trebalo da nastupim s neposrednom i ličnom zainteresovanosti za taj posao.

Starog još nisam video. Nije bio kod kuće kad sam stigao, a ja sam zatim, čim sam se okupao, obrijao i presvukao, izašao da se nađem sa Sofijom. Kad sam se vratio kući, međutim, Glover mi reče da je otac u svojoj radnoj sobi.

Sedeo je za svojim radnim stolom, mršteći se nad hrpom papira. Kad sam ušao, poskočio je od iznenađenja.

„Čarlse! Vidi, vidi. Odavno te nije bilo.“

Naš prvi susret posle pet ratnih godina razočarao bi svakog Francuza. Mada, sva osećanja su zapravo bila tu. Stari i ja se mnogo volimo i prilično dobro razumemo.